

érezhető az a hatás, ami a karnagy jelentős énekési múltjából származik. Lakner Tamás Liszt-díjas, a Pécsi Tudományegyetem docense, a Művészeti Kar karvezetés tanára. A kórust 21 éve vezeti és viszi az énekeseket sikerről sikerre. Nyilván nem egyszerű ez a munka, valószínűleg tudnának mesélni a nehézségekről. Ők azonban ehelyett egy jól szerkesztett, összefogott, egységes lemezzel gazdagították azoknak a zeneszeretőknek a CD táráját, akik a magyarságukat nemcsak szavaikban, de zenehallgatási szokásaikban is megtartják

Fehér Anikó

KÖNYVISMERTETÉS

Móser Zoltán „Erre leltem földnek nyomát...”

Méltó helyen, az Eötvös Collegiumban tartották 2011. március 14-én Móser Zoltán művelődéstörténész, a nemzeti ünnep alkalmából Balogh Rudolf-díjjal frissen kitüntetett fotóművész új könyvének bemutatóját.

A könyv tartalmát az alcím így jelöli meg: *Kodály Zoltán életéről, műveiről – a hagyományról, a múlt-ról és a történelemről*. A könyvbemutató helyszínválasztása tehát összefügg a benne foglaltak főszereplőjével, és a szerző maga is ennek az intézménynek – igaz, akkori rangja szerint csak kollégiumnak, diákothosznak – volt a lakója egyetemi éveiben. – Új könyvről beszélünk, amely azonban régebbi dolgozatokban és még távolabbra nyúló témákban gyökerezik.

Napjainkban talán minden eddigi korszaknál élesebben vetődik fel nap mint nap az élet minden területén, a napi politikától a filozófiáig, a pedagógiától a társadalmi élet szintereiig a múlthoz és a jövőhöz való viszonyunk számos kérdése. Bizonyára mindig így volt: egyesekben a jól vagy

rosszul, de valamelyest ismerhető múlthoz való kötődés az erősebb, annak alapján élük meg a jelent. Másokban a – talán megjósolható, tervezhető, de alapjában ismeretlen – jövő felé fordulás az erősebb. Van persze harmadik típus is: a csak mának élő, s ennek altípusa, a múltkép és jövőremény nélkül a mában is utat tévesztő ember.

Kiknek szólhat Móser Zoltán már címével is bevallottan „földhözragadt” hagyományokat megidéző könyve? – tettem fel magamnak a kérdést, a kötetet lapozgatva. A választ majd némi áttekintés után próbáljuk megadni.

A szerző nem először áll olvasói elé Kodály életművéhez kapcsolódó témával, hiszen mint már utaltunk rá – könyve tulajdonképpen korábbi írások egybefoglalt gyűjteménye.

Hogy mennyire beletalált a dolog lényegébe Móser Zoltán már könyve címével is, aztán a résztémákkal, azt néhány Kodály-idézettel is bizonyíthatjuk. A zeneszerző-népzenekutató az 1910-es évek közepe táján egy tervezett kiadvány előszavának fogalmazványában írta:

„[...] útnak indult egy fiatal diák. Gyalog, hátzísák, egy bot minden fegyvere. Elindult megkeresni, amit Pest zsvajában nem talált: Magyarországot. Gyerekkora nyomait kereste [...] Az a diák magam voltam, vagy tán vagyok is, (mert belsőleg ugyanaz vagyok ma is). [...] Abból a sok faluból, ahol megfordultam, egy-egy szál a szívemhez nőtt. Minden vidék, amit bejártam, a részemmé vált.”

1957-ben a gyűjtéséből Bárdos Lajos által összeállított Százszorszép című népdalfüzethez írt Előszó szinte folytatása az imént idézetteknek. Ezt írta Kodály, gondolataihoz, érzéseihez irodalmi megerősítést is keresve:

„Száz dal. Régi gyűjtéseimből taláломra, innen-onnan válogatva, mit jelenthet? Egy kis térképet, útelírást, nagy, kereső vándorútról, Magyarországot kereső magyarországi utazásról. Aki keres: talál. Aki soká bolyong, végre hazatalál. [...] Eleinte úgy rémlett, nincs már itt épség, bomladozik minden, régi nagyság darabokra törve, századok malomköve alatt törmelekké örölve. Bizony sokan kérdeztük akkor Adyval:

’Hej, égig-nyúló giz-gazok, / Hát nincsen itt virág?’

És íme: ’Míg a föld alvó lelkét lesem, / Régmúlt virágok illata / Bódít szerelmesen.’

És közelebről nézve, örömpesve eszmélünk rá: e régmúlt virágok élnek! Csak kissé széjjelszóródtak. A dal egyik felét a Zobor alatt találtad, másik

feléért a Hargitáig kellett menni. De most együtt vannak, csak rajtunk áll, hogy soha többé széjjel ne szóródjanak. Nem is szóródnak, ha sikerül a magyar lelkekbe úgy belegyökerezetni, hogy onnan semmi hatalom ne irthassa ki.”

Móser Zoltán mintha csak ennek az életprogramnak a nyomába szegődött volna, és ennek lényegéből szeretne megéreztetni valamit, ahogy az a maga személyes élményein átszűrődött. Néprajzi, művelődéstörténeti és természetesen népzenei érdeklődése, e tárgyakban megszerzett széleskörű, nem kis mértékben személyes kutatásaival gazdagított tudása jó és hasznos vezetőnek bizonyul, hogy másokat is be tudjon avatni sok-sok szép, az idők s a társadalom változása, s az abból fakadó vagy azt meghatározó

korszellelem által, sajnos, feledésre ítélt titokba.

Olvashatunk a könyvben Kodály Zoltán gyermekkoráról és középispolás éveiről, az Eötvös Collegiumhoz fűződő kapcsolatáról és Bartókkal közös munkájáról. Ezen életrajzi vonatkozásokat taglaló első fejezet után Kodály gyermekkarainak világához ad fontos adalékokat a második, *Én kicsike vagyok* címmel. Kiemelten foglalkozik a *Villó*val, a *Pünkösdlő*vel és a *Gergely-járással* és a karácsonyi ünnepkör kórusműveivel.

A III. fejezet címe: *Legenda és valóság*. A betyároktól (*Karádi nóták*, s részben a *Mátrai képek*) a nevezetes nagykallói (*Kállai kettős*) és a *Galántai táncokon* keresztül a Kalevaláig vezeti olvasóit a szerző. A IV. rész címének látszólag apokaliptikus utalása – *Az idők teljessége* – talán inkább arra utal, hogy valamikor megérett az idő arra, hogy a népdal a 20. századi magyar műzene ihlető forrásává, kiindulópontjává válván a koncertpódiumokon és az operaszínpadon is elnyerje méltó helyét (*Páva variációk* – Móser Zoltán interpretálásában a páva-szimbólum egészen meglepő és messzire vezető értelmezésével; *Háry János*). E fejezetben kapott helyet a *Lengyel László* taglalása és a *Psalmus Hungaricus*hoz fűzött kommentár is.

Az V. rész („*Minden csak jelenés*”) esszéi az elmúláshoz, az élet nehéz helyzeteihez kapcsolódó műveket hozzák közel az olvasóhoz, és Kodály Zoltán életének lezárultáról is hírt ad versek idézésével.

A VI. rész – *A népdal apoteózisa* – azoknak állít emléket, akik megőrizték nekünk azt a csodálatos kincset, amelyet Kodályék közvetítése

révén a nagyvilág is úgy ismer és tisztel, hogy magyar népdal, magyar népzene.

A kötetet számos kottapélda és kép gazdagítja. Az utóbbiak közül némelyik ismerős lehet azok számára, akik Móser Zoltán 2007-ben összeállított *Cantus Hungaricus* című kiállítását, illetve annak albummá formált változatát ismerik.

Végére érve a könyv olvasásának hálásan gondolhatunk a *győri Magyar Kultúra Kiadóra*, amely Barsi Ernő népzenei-néprajzi ismereteinket bővítő kiadványai mellé most Móser Zoltán hasonló tartalmú kötetét is megjelentette. Teljes egyetértésben adhatunk választ a kiindulópontként adott kérdésre – kiknek szól Móser Zoltán Kodály-könyve? – vélekedésünket a szerzőnek a könyv hátsó borítóján olvasható szavaival hitelesítve:

A könyv „[...] 10-16 éves gyerekeknek, valamint ének-zene, magyar és történelem szakos tanároknak szól. Továbbá [...] azoknak is, akik ismerik, és akik nem ismerik Kodály műveit, és akiket érdekel a múlt, a hagyomány és a történelem – az általam boldognak mondott örökség.”

Higgyük el a szerzőnek: ez a könyv valóban mindenkinek szól, bárki meríthet belőle ismeretet, kedvet a Kodály-művek meghallgatásához és mélyebb művelődéstörténeti összefüggéseik megismeréséhez.

A könyvbemutatót Horváth László, a Collegium igazgatójának bevezető szavai nyitották meg. Lovász Irén népdalcsokrai, Juhász Zoltán és Sáringer Kálmán népzenei muzsikálása, befejezésül a Cantete Vegyeskar (karnagya ifj. Sapszon Ferenc) szép éneke (Kodály: *Sík Sándor Te Deuma, Esti dal*) tette élményszerűvé.

Ittész Mihály

